

PM 2013:11 RVII (Dnr 001-1638/2013)

Förslag om fritidspeng till barn i hushåll med försörjningsstöd (Ds 2013:70)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 15 januari 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Förslag om fritidspeng till barn i hushåll med försörjningsstöd (Ds 2013:70)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Socialdepartementet föreslår att hushåll med barn som går i grundskolans årskurs 4-9 eller motsvarande i andra skolformer, har rätt till ersättning för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter om hushållet vid ansökningstillfället har försörjningsstöd och har haft sådant stöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. Ersättningens storlek bestäms av kostnaderna för barnets aktiviteter under förutsättning att de inte överstiger 3 000 kronor per barn och tolv månadersperiod. Ersättningen utgår för fritidsaktiviteter som är regelbundna och ledarledda.

Under arbetsprocessen har kunskap och synpunkter inhämtats från företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting, Socialstyrelsen och socialtjänsten i Stockholms stad.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd. Socialnämnden har svarat med ett kontorsyttrande. Utbildningsnämnden har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att våra bidragssystem är utformade utifrån en ambition om att vara långsiktiga och, så långt möjligt, enkla att administrera vilket leder till slutsatsen att bidrag av den karaktär fritidspengen utgör bör undvikas.

Socialnämnden anser att det är viktigt att ett system för ansökan om bistånd är överskådligt och, så långt möjligt, enkelt att förstå. Ytterligare undantag och

tilläggsregler rörande ansökningar om ekonomiskt bistånd kan leda till att det blir svårare för den sökande att förstå sina skyldigheter och bevaka sina rättigheter.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att inrättande av en fritidspeng för barn i årskurs 4-9 eller motsvarande skolgång är positivt. Det är bra att fritidspengen ska fortsätta att handläggas av den förvaltning som handlägger det ekonomiska biståndet och som redan har kunskap om familjens situation.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd anser att fritiden är viktig för barns utveckling och alla barn måste få möjlighet till en intressant och utvecklande fritid. Förslaget stämmer väl överens med FN:s konvention om barns rättigheter.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att administrationen kring den här typen av detaljbidrag kan bli omfattande. Det är egentligen mer praktiskt med ett rejält bidrag för varje åldersgrupp som ska täcka alla typer av normala kostnader.

Mina synpunkter

Forskning lyfter ofta vikten av en innehållsrik fritid för barn och unga för att förebygga ohälsa i framtiden. Stockholms stad arbetar aktivt för att det ska finnas goda förutsättningar för alla att delta i fritidsaktiviteter utifrån ett fokus på att främja social delaktighet, hälsa och välbefinnande hos invånarna.

Fritidsaktiviteter ger alla barn möjlighet att skapa sociala nätverk och utveckla sina förmågor, vilket kan förbättra förutsättningarna för att få en plattform att stå på som kan ge långsiktigt goda effekter, bland annat med avseende på utbildning och arbete. Fritidspeng syftar till att möta ett behov för barn i familjer som får försörjningsstöd. Alla barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter. Det är viktigt att ett system för ansökan om bistånd är överskådligt och, så långt möjligt, enkelt att förstå. Det är också viktigt att beakta hur förslaget påverkar det administrativa arbetet.

Av förslaget framgår att fritidspengen endast ska utbetalas för verksamheter som respekterar de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna. Intentionen är god, men det finns en otydlighet i hur långt socialtjänstens ansvar sträcker sig för att utreda varje sökt aktivitet ur denna aspekt. Det är också viktigt att barnen själva får välja vilken fritidsaktivitet de vill delta i. I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Förslag om fritidspeng till barn i hushåll med försörjningsstöd (Ds 2013:70)” hänvisas till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 18 december 2013

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Förslag om fritidspeng till barn och hushåll med försörjningsstöd (Ds 2013:70), sammanfattning och författningsförslag

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård och Roger Mogert (båda S) enligt följande.

Att stödja barn i familjer med försörjningsstöd är en viktig och riktig inriktning. Vi vill dock med detta särskilda yttrande markera att vi principiellt tycker det är felaktigt att skapa nya behovsprövade stödsystem vid sidan om försörjningsstödet. Behovsprövade stödsystem kan så som stadens förvaltningar pekar på både genom sin utformning verka stigmatiserande och föranleda administrativt merarbete och komplicerade kontrollprocesser. En principiellt bättre väg hade varit att lägga in stödet till fritidsaktivitet inom ramen för försörjningsnormen.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Barns rätt till fritid enligt Barnkonventionen omfattar alla barn (0-18 år). Miljöpartiet anser att förslaget om fritidspeng borde omfatta även yngre och äldre barn än de i åk 4-9. Det är även viktigt att rutinerna för utbetalning av fritidspeng utformas så att barns integritet skyddas.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Som svar på remissen "Förslag till fritidspeng till barn i hushåll med försörjningsstöd" tillstyrks delvis föredragande borgarrådets förslag
2. Dessutom vill jag framföra följande

Vänsterpartiet delar självfallet uppfattningen att barn i familjer med ekonomiskt bistånd ska ha goda förutsättningar till fritidsaktiviteter, och att mer behöver göras på detta område. Fritidspengens konstruktion har flera nackdelar, som stadsledningskontoret redogör för, och den bör därför inte införas. Vi kan även se att det finns ett förmyndaraktigt förhållningssätt i förslaget, som utgår från att föräldrar inte självklart skulle använda pengarna till barnens behov. Rapporter om barnfattigdom pekar på motsatt beteende hos föräldrarna, som många gånger sätter sina barns behov före sina egna, för att barnen ska drabbas så lite som möjligt.

Istället för fritidspengen bör generella aktiviteter som riktar sig till alla barn byggas ut. Det handlar om fri entré till simhallar, sänkta avgifter (på sikt kostnadsfritt) i kulturskolan, fler avgiftsfria kultur- och idrottsaktiviteter i stadsdelarna, SL-kort till alla ungdomar etc. Samtidigt kan inte generella insatser kompensera allt. Vi vill därför att riksnormens post för lek och fritid räknas upp med minst samma belopp som fritidspengen och att denna post eller någon annan post i riksnormen inkluderar möjligheten att köpa dator och bekosta bredband.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Roger Mogert och Tomas Rudin (alla S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (MP) i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Socialdepartementet föreslår att hushåll med barn som går i grundskolans årskurs 4-9 eller motsvarande i andra skolformer, har rätt till ersättning för kostnader för barnets deltagande i fritidsaktiviteter om hushållet vid ansökningstillfället har försörjningsstöd och har haft sådant stöd under minst sex månader den senaste tolv månadersperioden. Ersättningens storlek bestäms av kostnaderna för barnets aktiviteter under förutsättning att de inte överstiger 3 000 kronor per barn och tolv månadersperiod. Ersättningen utgår för fritidsaktiviteter som är regelbundna och ledarledda.

Under arbetsprocessen har kunskap inhämtats och synpunkter från företrädare för Sveriges Kommuner och Landsting, Socialstyrelsen och socialtjänsten i Stockholms stad.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd. Socialnämnden har svarat med kontorsyttrande. Utbildningsnämnden har avstått från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar socialdepartementets uppfattning att det är viktigt att barn ges goda förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter. Genom medverkan i aktiviteter där barnen ges möjlighet att skapa sociala nätverk och utveckla sina förmågor förbättras förutsättningarna för dessa barn att få en plattform att stå på som kan ge långsiktigt goda effekter, bland annat med avseende på utbildning och arbete.

Stockholms stad arbetar aktivt för att det ska finnas goda förutsättningar för alla att delta i fritidsaktiviteter utifrån ett fokus på att främja social delaktighet, hälsa och välbefinnande hos invånarna. I detta sammanhang är det viktigt att lyfta fram betydelsen av att de aktiviteter som barn deltar i är inkluderande och främjar ett gott socialt samspel. Stadsledningskontoret vill mot denna bakgrund särskilt framhålla behoven av att ett kontinuerligt utvecklingsarbete genomförs, såväl inom den kommunala som statliga sektorn, utifrån målet att bidragsgivningen till den ideella sektorn ska resultera i aktiviteter som i praktisk mening bedrivs utifrån ett breddperspektiv, som främjar delaktighet och som kan bidra till god hälsa.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att våra bidragssystem är utformade utifrån en ambition om att vara långsiktiga och, så långt möjligt, enkla att administrera vilket leder till slutsatsen att bidrag av den karaktär fritidspengen utgör bör undvikas. Bedömningen är att administrationen av denna ersättning blir kostsam i förhållande till det totala belopp som ska utbetalas och de förväntade vinster som kan uppnås. Utifrån rådande ansvarsfördelning mellan stat och kommun bör istället inriktningen vara att genomföra åtgärder som tydligt kan integreras med det generella arbete kommunerna genomför till stöd för barn och unga. I detta sammanhang kan exempelvis framhållas att nuvarande regelverk medger att kostnaderna

enligt riksnormen beräknas till en högre nivå om det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter samt att ekonomiskt bistånd utges till skäliga kostnader för rekreation om det finns särskilda skäl därtill.

Stadsledningskontoret kan också konstatera att utredningens konsekvensbeskrivning är bristfällig då kostnaderna för administration inte beräknas. Departementet nöjer sig med att framhålla att kostnaderna bedöms bli små då handläggningen i normalfallet kan avgränsas till ett eller ett par tillfällen per år. En tydligare genomgång av de handläggningsmoment som kommer att behöva utföras är nödvändig för att en heltäckande ekonomisk analys ska kunna göras. Socialdepartementet behöver åtgärda denna brist i den fortsatta beredningen så att regering och riksdag får ett heltäckande underlag till stöd för att kunna bedöma förslagets effekter samt om det lever upp till de krav som finansieringsprincipen ställer.

Socialnämnden

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen stödjer förslagets intentioner och det genomgående tydliga barnperspektiv som framgår av skrivningarna. Forskning och intervjuer med barn och deras föräldrar lyfter ofta fram just vikten av att ha tillgång till en innehållsrik fritid. Barn som lever i familjer med knapp ekonomi oroar sig ofta för att utmärka sig i förhållande till andra och för att hamna utanför kamratgruppen på grund av att man inte har samma ekonomiska möjligheter. Även i FN:s konvention om barns rättigheter lyfts barnets rätt till fritid.

Det är viktigt att ett system för ansökan om bistånd är överskådligt och, så långt möjligt, enkelt att förstå. Ytterligare undantag och tilläggsregler rörande ansökningar om ekonomiskt bistånd kan leda till att det blir svårare för den sökande att förstå sina skyldigheter och bevaka sina rättigheter. För att underlätta bör till exempel samma tidsgränser och definitioner av ”långvarigt biståndsbehov” användas genomgående, inte att en gräns gäller i fråga om jobbstimulans, en annan i fråga om fritidspeng och ytterligare en när Socialstyrelsen mäter det långvariga biståndsbehovet.

Av förslaget framgår att fritidspengen endast ska utbetalas för verksamheter som respekterar de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingarna. Ett förtydligande behövs kring hur långt socialtjänstens ansvar sträcker sig rörande att utreda varje sökt aktivitet ur denna aspekt och den förväntade omfattningen av en sådan utredning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2013 att förvaltningens tjänsteutlåtande lämnas som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Rosa Lundmark (V) och ledamoten Magnus Dannqvist m fl. (S), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 14 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till inrättande av en fritidspeng för barn i årskurs 4-9 eller motsvarande skolgång. Forskning visar att barn som växer upp i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd riskerar att drabbas av ohälsa senare i livet. Att försöka att jämna ut dessa ojämlikheter och ge barn som växer upp i familjer med långvarigt

ekonomiskt bistånd en förutsättning för att i framtiden kunna leva ett självständigt liv ser förvaltningen mycket positivt på.

Att använda målgruppen familjer som fått försörjningsstöd sex månader av de senaste tolv månaderna fångar upp de barn i familjer som återkommer till att söka försörjningsstöd. Det kan vara familjer med inkomster som ibland räcker till egen försörjning men som ibland medför att kompletterande försörjningsstöd behöver sökas i perioder under lång tid.

Det är positivt att fritidspengens ska fortsätta att handläggas av den förvaltning som handlägger det ekonomiskt biståndet och som redan har kunskap om familjen situation.

Förvaltningen ställer sig dock frågande till hur förvaltningen ska bedöma på vilka grunder en aktivitet respekterar de grundläggande demokratiska värderingarna. Och hur förvaltningen ska ge avslag om bedömningen är att aktiviteten inte respekterar de grundläggande demokratiska värderingarna.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 12 december 2013 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Förslaget om att införa en särskild fritidspeng för barn i ekonomiskt utsatta familjer att delta i fritidsaktiviteter är positivt.

Fritiden är viktig för barns utveckling och alla barn måste få möjlighet till en intressant och utvecklande fritid. Förslaget stämmer väl överens med FN:s konvention om barns rättigheter.

Ersättning föreslås utgå för fritidsaktiviteter som är regelbundna och lärarledda. Verksamheterna ska respektera de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar.

Det är viktigt att enhetliga och tydliga tillämpningsanvisningar tas fram för att säkerställa hur bedömningen av rätt till fritidspeng ska tillämpas. Det kan inte vara upp till varje kommun eller tjänsteman att fastställa kriterier för om verksamheten respekterar de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar. Detta kan vara svåra avgöranden.

En annan fråga som behöver lyftas upp är hur ersättningen ska betalas ut. I remissen nämns att betalning kan ske direkt till anordnaren av fritidsaktiviteten utifrån fakturaunderlag, antagningsbevis eller liknande. Detta kan dock endast göras under förutsättning att mottagaren av betalningen inte får kännedom om att det är socialtjänsten som betalar för fritidsaktiviteten. Oavsett hur utbetalning sker är det viktigt att fritidspengen är en ersättning för fritidsaktiviteter för det enskilda barnet och inte en generell förstärkning av hushållets inkomster. Det är av stor betydelse att de administrativa rutinerna för utbetalning är enkla att hantera i det dagliga arbetet.

Förslaget om fritidspeng föreslås införas till 1 juli 2014. Det är av stor vikt att kommunerna kompenseras för de kostnader som reformen innebär.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 17 december 2013 att godkänna tjänsteutlåtandet som svar på remissen och översända detsamma till kommunstyrelsen.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 november 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Östermalms Stadsdelsförvaltning har inget emot tanken, men vill ändå påtala att administrationen kring den här typen av detaljbidrag kan bli omfattande. Det är egentligen mer praktiskt med ett rejält bidrag för varje åldersgrupp som ska täcka alla typer av normala kostnader.

Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Rosa Lundmark (V) och ledamoten Magnus Dannqvist m fl. (S) enligt följande.

Det är bra att barn som lever med föräldrar som erhåller ekonomiskt bistånd får delta i fritidsaktiviteter i någorlunda lika utsträckning som barn med ”normalinkomsttagande föräldrar” får göra. Barn skänte behöva drabbas för att föräldrarna inte har det ekonomiska kapitalet för fritidsaktiviteter, som i mångt och mycket kan kosta pengar. Ungdomar som deltar i fritidsaktiviteter och har något att göra på kvällar och helger, löper avsevärt mindre risk att hamna i kriminella sammanhang. Dessutom är det bra för folkhälsan med ungdomar som rör på sig och skapar ett nytt socialt nätverk.

Vi tror dock att det skulle vara mindre utpekande för familjer som har ekonomiskt bistånd att samhället erbjuder fritidsaktiviteter för alla barn i en viss ålder gratis eller till en subventionerad penning. Sporter som hockey och ridning är mycket dyrt och om man har ekonomiskt bistånd är möjligheten förmodligen liten att låta sina barn ta del av dessa fritidsaktiviteter, med eller utan 3000 kronor subvention per år. Ishockey kostar i genomsnitt föräldrarna 10 740 kronor per år, ridsport 10 405 kronor. Andra aktiviteter som inte täcker fritidspengen på 3000 kronor/år är exempelvis tennis och ett musikaliskt intresse. Om fritidspengen införs anser vi inte att den ska betalas direkt till anordnaren av aktiviteten som föreslås i utredningen. Ett sådant utbetalningssätt kommer med stor sannolikhet att röja att det är socialtjänsten som betalar. Det är ett förmyndaraktigt förhållningssätt som utgår från att föräldrar i gemen inte skulle använda fritidspengen till barns aktiviteter. Rapporter om barnfattigdom pekar på motsatt beteende hos föräldrarna, som många gånger sätter sina barns behov före sina egna, för att barnen ska drabbas så lite som möjligt.